

Het baardmanvrouwtje

Zijn sierlijkheid maakt hem zo leuk

In het voorjaar doen de vogelmanneltjes hun uiterste best om bij de vogel-vrouwttjes in de smaak te vallen. Maar baardmannetjes niet. Zij kiezen de herfst uit voor paarvorming. Op een windstille dag vliegen ze actief roepend boven de rietvelden, in de hoop hun concurrenten te overtreffen.

TEKST: LIENEKE KOORNSTRA FOTO'S: LEEN PAUWELS & EDIAL DEKKER

De klanken die deze zangvogel produceert worden met van alles vergeleken: stenen die tegen elkaar worden geslagen, een rammelend geluidje aan je fiets, een belletje, metaalachtige roepjes. 'Voor mij klinkt het als een soort pingen', zegt Rob Baars, lid van de Vogelwerkgroep Amsterdam. 'Daarbij maakt de vogel nog eens extra indruk met zijn snorrende vleugelslagen, een beetje kolibri-achtig. Zijn sierlijkheid maakt hem zo leuk, niet alleen voor baardmanvrouwtjes, ook voor fotografen.'

Zwarte bakkebaarden

Over zijn uiterlijk heeft het baardmannetje evenmin te klagen. Rob: 'Een oranjebruin lijf ter grootte van een mus, een geel snaveltje, een blauwgrijze kop en zwarte bakkebaarden. Het vrouwtje is minder opvallend gekleed. Ze heeft de oranjebruine kleur zonder het blauwgrijze kopje en de opvallende baardstrepen. De jongen zien eruit als het vrouwtje maar hebben

een zwarte rug. Kenmerkend voor de soort is de lange staart. Vanwege de gelijkheid met de staartmees en de buidelmees werd de vogel tot 1950 baardmees genoemd. Maar in plaats van tot de Paridae behoort hij tot de Panuridae, een familie met maar één soort.' De combinatie van zijn kleurenpracht en zijn klauterkunst tussen de rietstengels in een halve spagaat, maakt dat het baardmannetje ook wel wordt aangeduid als rietpapegaai.

Standvogel

Rietlanden vormen de habitat bij uitstek voor de baardman. 'Daarom komt de vogel ook zo veel in Nederland voor', aldus Rob. 'Was het eerst nog een vrij zeldzame verschijning, met het ontstaan van de enorme rietmoerassen in Flevoland tijdens de zestiger en zeventiger jaren explodeerde

de populatie. Op het hoogtepunt werd het aantal broedparen op 7000 geschat. Als gevolg van de omzet van rietland naar akkerland ontstond er weer een daling. Op dit moment huizen er ongeveer 2000 broedparen in Nederland. De meeste zijn te vinden bij de Oostvaardersplassen, bij het Lauwersmeer, in Zeeland en in de buitendijkse moerasgebieden langs het IJsselmeer en de bijbehorende randmeren. Redelijke kans dus dat

Opmerkelijk is dat vogelaars over baardmannetjes blijven praten ondanks het besluit in ornithologische kringen dat verkleinwoorden voor vogelnamen passé zijn

je ze in het Diemerpark kunt signaleren of in de Diemervijfhoek. En dat het hele jaar door want we hebben hier te maken met een standvogel. Ze zwerven wel, maar nooit al te ver van huis.'

Trouw

Baardmannen zijn niet alleen trouw aan hun leefgebied, ze zijn ook monogaam. Een paartje brengt jaarlijks drie tot vier nestjes groot. De timing van de broedsels lijkt sterk gesynchroniseerd te zijn met de vliegperiodes van dansmuggen, het favoriete voedsel voor de jongen. De eitjes, roomwit met zwartbruine vlekjes en streepjes, worden door beide ouders bebroed en ook de jongen worden gezamenlijk verzorgd. Jaarlijks kan een koppeltje wel twintig nakomelingen grootbrengen. 'Dit grote aantal houdt al in dat er veel kan misgaan. Bij strenge winters wordt het aantal baardmannetjes gedecimeerd', vertelt Rob. 'Het hele jaar door leven ze van insecten en spinnen, behalve in de winter, dan zijn ze aangewezen op zaadjes uit de riethalmen. Als het echt hard vriest en rijp vastzit aan de rietpluimen, kunnen ze niet eten. Drama dus.' Het voedingspatroon van de baardman verlangt een bijzondere eigenschap van zijn verteringsstelsel. In de herfst past het zich aan om rietzaad te kunnen verteren. In het voorjaar schakelt het om zodat insecten en spinnen weer efficiënt worden verwerkt.

Benaming

Op de vraag waarom deze vogelsoort zo'n masculiene naam heeft gekregen, moet Rob het antwoord schuldig blijven. Er zijn wel baardvrouwen, vrouwen met overmatige haargroei. De meesten vechten ertegen met waxstrips en scheermes, enkelen laten hem weelderig groeien. De bekendste baardvrouw is de transgender Conchita Wurst. Maar in de vogelwereld komen transgenders niet voor en omdat het baardmanvrouwtje het zonder baardstrepen moet stellen, is haar benaming sowieso opmerkelijk. Wat nog meer opmerkelijk

is, is dat vogelaars over baardmannetjes blijven praten ondanks het besluit in ornithologische kringen dat verkleinwoorden voor vogelnamen passé zijn. Rob: 'Bij baardmannen denk ik aan de kruiken die in de 15de tot en met de 18de eeuw werden gemaakt in het Rijnlands 'Steen-goed'-gebied rondom Keulen.' Of de naam van het tv-programma Baardmannetjes op de naam van de kleurrijke rietvogel is gebaseerd? Rob: 'Waarschijnlijker is de associatie met de baarden waarmee Nico de Haan en Hans Dorrestein door het leven gaan, al is het heel goed mogelijk dat het baardmannetje een van de zeshonderd lievelingsvogels is van Dorrestein!' ◀

Baardmannetjes zijn een lust voor het oog voor zowel baardmanvrouwtjes als fotografen

NAUTIEK VAAROPLEIDINGEN WWW.NAUTIEK.COM

**Zeilschool
Zaalverhuur**

Jachthaven Piet Hein
Veemkade 267 020 - 419 30 05

